

નબી કી નમાઝ

(સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ)

શેખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-કચ્છ

નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી નમાઝ

શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ જિસ તરીકે સે નમાઝ અદા ફરમાતે થે, જિસ તરહ નમાઝ કી શરાએત ઓર અર્કાન બજા લાતે થે, નમાઝ કે દૌરાન ઓર ઉસકે બાદ જો આયાત વ કલિમાત પઢતે ઓર દુઆએ માંગતે થે વોહ સબકુછ સમાહતુશ્શૈખ મુફ્તીએ આઝમ-સઉદી અરબ, શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ. ને ઇસ ઇન્તહાઇ મુફીદ કિતાબ્યે (ફાયદેમંદ છોટી કિતાબ) મેં સહીહ અહાદીષ કી રોશની મેં ઇખ્તસાર વ જામિયત કે સાથ તાલીફ કિયા હૈ, દારૂસ્સલામને ઇસ રિસાલે (છોટી કિતાબ) કે મતન કો હવાલેજાત સે મુઝૈય્યન કરકે ઇસકી અહમિયત કો દો થાંદ કર દિયા હૈ.

રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે અહ્સન તરીકે પર હી નમાઝ કી અદાએગી હમેં ઉસી અજર વ ષવાબ કી મુસ્તહિક બનાતી હૈ જો બારગાહે રબ્બુલ ઇઝ્ઝત મેં મતલૂબ વ મક્સૂદ હૈ.

આઇએ સુન્નતે નબવી કે આઇને મેં અપની નમાઝો કી ઇસ્લાહ કર કે દુનિયા વ આબિરત મેં ફલાહ હાસિલ કીજીએ...

નબી (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ) કી નમાઝ

સારી તારિક્કે અલ્લાહ કે લિયે હૈ જો અકેલા હૈ ઓર દરૂદ વ સલામ નાજિલ હો ઉસકે બંદે ઓર ઉસકે રસૂલ મુહંમદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઓર ઉનકી ઓલાદ ઓર આપ કે સારે સાથિયો પર, ઇસ કે બાદ:

યહ છોટીસી કિતાબ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી નમાઝ કે બયાન મેં હૈ, મેને ઇસ કો સારે મુસલમાન મર્દ ઓર ઓરત કી ખિદમત મેં પેશ કરને કા ઇરાદા કિયા હૈ તાકિ જો ભી ઇસ તરીકે કો જાન લે, વહ ઇસ કે બારે મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી પૈરવી કરને કી કોશિશ કરે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા:

“નમાઝ ઉસી તરહ પઢો જિસ તરહ તુમ મુજે પઢતે હુએ દેખતે હો.” (સહી અલ-બુખારી, કિતાબુલ-અઝાન, બાબુલ-અઝાન, લિલમુસાફિરીન, હદિથ નં. ૬૩૧)
એસી નમાઝ કા તરીકા ઇસ તરહ હૈ.

(૧) અચ્છી તરહ સે પુઝૂ કરના.

અલ્લાહ તઆલા કે ઇસ હુકમ પર અમલ કરતે હુએ અચ્છી તરહસે પુઝૂ કરે:

“અય ઇમાનવાલો ! જબ તુમ નમાઝ કે લિયે ઉઠો તો અપને મુંહ તથા

कोहिनियों के साथ अपने हाथों को धो लिया करो, और अपने सर का मसह कर लो और अपने पांच टाँगों समेत धो लो.” (सूरतुल मायेदा - ५)

और नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमने इरमाया: “बिना पुजू के नमाज़ कबूल नहीं होती और धोनेवाला सदका कबूल नहीं होता.” (सही मुस्लिम, किताबुल-तहार: बाब पुजूबित तहारा लिस-सलात, हदिष नं. पउप)

(२) किब्ला की तरफ़ मुंह करना :

नमाज़ पढ़ने वाला किब्ला की ओर रुज़ करे. नमाज़ पढ़नेवाला जहाँ ली हो अपने पूरे ज़ुम्ह के साथ किब्ला यानी काअबा की तरफ़ रुज़ करे और किब्ला की तरफ़ रुज़ करना नमाज़ के लिये शर्त है. सिपाय उन हालात में ज़न की पज़ाहते अहले इल्मने अपनी किताबों में वाज़े कर दि है. जैसे नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम सज़र के दौरान सपारी पर ही किब्ला की ओर मुंह करके नज़ली नमाज़ पढ़ने लगते, फिर नपाज़िल पढ़ते. जिस ओर ली सपारी का रुज़ होता. (अबू दावूद, किताबुल सलातिल मुसाफ़िरिन, बाबुत ततोओ अलर-राहिला पलपित्र, हदिष नं. १२२५)

इज़ी या नज़ली जिस नमाज़ का इरादा रज़ते हो दिल में उस कि नियत करे, ज़बान से नियत के कलिमात अदा न करे, क्युंकि ज़बान से नियत करना कोइ सही हदिष से साबित नहीं बल्कि यह भिदअत है. इस लिये की नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम और सहाबा किराम रदियल्लाहु अन्हुम ने ज़बान से नियत नहीं की.

इमाम इब्ने तैमिया रहमतुल्लाह इरमाते है के ज़बान से नियत करना मुसलमान आलीमों में से किसी के करीब जायज़ नहीं. जुद रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम, जुलफ़ाअे राशिदीन और कोइली सहाबाअे किराम रदियल्लाहु अन्हुम और इब्ने के पैरोकार जमाअत के अगले लोग और अइम्मा किराम में से किसी से ली नियत ज़बान से करना साबित नहीं. इबादते जैसे पुजू, गुस्ल, नमाज़, रोज़ा और ज़कात पग़ैरे में जो नियत साबित है उलमाअे मुस्लिमीन इस पर सहमत है की उसकी जगह दिल है. (अल-इतावा अल-कुबरा)

हाफ़िज़ इब्ने कैथियम रहमतुल्लाह इरमाते है के “यह ऐसी भिदअत है जिसका अक ली सबूत रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम की सहीह, जइफ़ (कमज़ोर) मुसनद या मुर्सल सनद के साथ साबित नहीं बल्कि सहाबा व ताबिइयन से ली उसका कोइ सबूत नहीं मिलता और न ही चारो इमामों में से किसीने उसको अरध्हा (मुसतहसन) कहा है.” (जदुल-मआद १/२०१)

पज़ाहत : नमाज़ पूरी की पूरी अरबी ज़बान में है और सब ठिक और दुआओं के अल्फ़ाज़ मुतअैय्यन हैं, और नियत हर अक इन्सान अपनी ज़बान में और अपने अंदाज़ में केहता है यही उस के भिदअत (बनापटी) होने का सबूत है.

इमाम हो या अकेले उसके लिये सुन्नत ये है के अपने लिये सुतरह बनाकर

ઉસકી ઓર નમાઝ પડે કયુંકિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઇસકા હુકમ દિયા છે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: તુમ નમાઝ પઢતે વકત (આગે) અપને સામને સુતરહ બના લિયા કરો અગર કોઈ શખ્સ સુતરહ કે અંદર સે જાના ચાહે તો ઉસ કો રોકો ઓર ઉસકો અપને આગે સે જાને ન દો, અગર વ ન રૂકે તો ઉસસે લડાઈ કરો, ચકિનન વહ શેતાન છે. (સહીહ અલ-બુખારી, ચરૂદદુલ-મુસલ્લી મન મર્-બૈના ચૈદૈહિ, હદીષ નં. ૫૦૯)

ઓર નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સુતરહ ઓર અપને બિચ સે કિસી ચીઝ કો ન જાને દેતે થે. એક બાર આપ નમાઝ પઢ રહે થે કિ એક બકરી દોડતી હુઈ આઈ, વહ આપ કે આગે સે જાના ચાહતી થી, આપને અપના પેટ દિવાર કે સાથ લગા દિયા તો બકરી કો સુતરહ કે પીછે સે જાના પડા. (સહી ઇબ્ને ખુઝૈમા, હદીષ નં. ૮૨૭)

(૩) તકબીરે તહેરીમા કેહના :

સજદે કી જગહ પર નિગાહ રખતે હુએ “અલ્લાહુ અકબર” કહ કર તકબીરે તહેરીમાં કહે. (સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ-અઝાન, બાબ ઇલા એના ચરફુઓ ચૈદૈહિ, હદીષ નં. ૭૩૮)

(૪) તકબીરે તહેરીમા કે વકત (“રફૂલચદૈન”) દોનો હાથો કા ઉઠાના :

તકબીરે તહેરીમા કે વકત અપને દોનો હાથો કો (૧) કંધો (૨) ચા કાનો (કે બરાબર) તક ઉઠાએ ((૧) સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ-અઝાન, બાબ રફૂલચદૈન ફી-તકબીરતિલ અલા મઅલ ઇફતિતાહ સવાઅન, હદીષ નં. ૭૩૫ (૨) સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ સલાત, બાબુસ તિહબાબ, રફૂલચદૈન હજવલ મનકિબેહા મઆ તકબીરતિલ ઇહરામ પર રૂફૂઅ, હદીષ નં. ૩૯૧)

(૫) સીને પર હાથ બાંધના :

હાથ સીને પર ઇસ તરહ બાંધે કિ દાહિના હાથ બાંધે હાથ કી હથેલી, જોડ ઓર કલાઈ પર આ જાયે, ઉન અહાદીષ કી રોશનીમેં જો (૧) હઝરત વાઈલ બિન હુજા ઓર (૨) હઝરત કબીસા બિન હુબ્લ અત્તાઈ જો અપને બાપસે રિવાયત કરતે છે. ((૧) સુન્નત અન-નસાઈ, બાબ ફિલ-ઇમામ ઇઝા રાઆ અર-રજુલુ કદ વજઅ શિમાલહુ અલા ચમીનેહિ, હદીષ નં. ૪૯૦ (૨) મુસ્નદ અહમદ - ૫ (૨૨૬)

(૬) સના પઢના :

સુન્નત ચહ છે કી દુઆ ઇસ્તિફ્તાહ (સના) પઢે જો હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદીયલ્લાહુ અન્હુ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે રિવાયત કરતે છે:

અલ્લાહુમ્મ બાઈદ બચ-ની વ બચ-ન ખતાયાય કમા બાઅત્ત બચ-નલ મશ-રિકિ વલ મગ-રિબ. અલ્લાહુમ્મ નકિકની મિન ખતાયાય કમા ચૂનક્કષ ષવ-બૂલ અબ-ચઝૂ મિનદ્ દ-ન-સ. અલ્લાહુમ્મગ-સિલની ખતાયાય બિલ માઅિ વષ્ષલ-જિ વલ બ-રદ.

“અચ અલ્લાહ મેરે ઓર મેરે ગુનાહો કે બીચ મશરુક ઓર મગરિબ જિતની દૂરી કર દે, અચ અલ્લાહ મુજે મેરે ગુનાહોંસે ઇસ તરહ પાક વ સાફ કર દે જિસ તરહ સફેદ કપડા મેલ-કુચેલ સે સાફ કિયા જાતા હૈ, અચ અલ્લાહ મુજે મેરે ગુનાહોં સે બર્ફ, પાની ઓર ઓલો કે સાથ ઘો દે.” (સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબ મા ચફૂલો બાદત-તકબીર, હદિષ નં. ૭૪૪)

ઓર ચે દૂસરી દુઆ પઢના ભી નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે સાબિત હૈ. **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વ-બિ હમ્-દિ-ક વ તબારકસ્મુ-ક વ-તઆલા જદ્દુ-ક વ-લા ઈલાહ ગચરુક.** “અચ અલ્લાહ તુ પાક હૈ. (હમ) તેરી તારીફ કે સાથ (તેરી પાકીઝગી બયાન કરતે હૈ) તેરા નામ બરકતવાલા હૈ, તેરા મકામ બુલંદ (ઊંચા) હૈ, ઓર તેરે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાયક નહીં.” (જામેઅ અત-તિર્મિઝી, બાબ મા ચફૂલો ઇન્દા ઇફતેતાહિસ સલાત, હદિષ નં. ૨૪૩)

અગર ઇન દુઆઓ કે અલાવા નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે કોઈ સાબિત સહિ દુઆએ ઇસ્તિફ્તાહ (સના) પઢ લે તો ભી કોઈ હરજ નહી. લેકિન અફઝલ ચે હૈ કે ઇન દોનોં મે સે કભી એક ઓર કભી દૂસરી દુઆ પઢી જાય કયુકિં...

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે પીછે એક આદમી ને કહા “અલ્લાહુ અકબર કબીરા અલહમ્દુ લિલ્લાહી કસીરા વ સુબ્હાનલ્લાહી બુકરતન વ અસીલા” (અલ્લાહ સબસે બડા હૈ, બહુત બડા, સારી તારીફે ઉસી કે લીચે હૈ ઓર (હમ) ઉસકી તસ્બીહાત (પાકિઝગી) કા બયાન સુબહ વ શામ કરતે હૈ) યહ સુનકર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “ઉસ આદમી કે લિચે આસમાન કે દરવાજે ખોલ દિયે ગયે હૈ.” (સહીહ મુસ્લિમ, બાબ મા ચુકાલુ બૈના તકબીરતિલ-ઇહરામ વલ-કિરાઅતિ, હદિષ નં. ૩૯૯)

ઇસકે બાદ: **“અઉઝુ બિલ્લાહિ મિનશ-શૈતાનિર રઝીમ, બિસ્મિલ્લાહિર-રહમાનિર રહીમ”** પઢે (ઇમામ કી જહરી નમાઝ મે ભી સિરી (આહીસ્તા) બિસ્મિલ્લાહ પડના બેહતર હૈ.) ઓર સૂરહ ફાતિહા પડે, કયુકિં નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “જિસ આદમીને સૂરહ ફાતિહા ન પઢી ઉસકી નમાઝ નહી.” ઇસ હદિષ ઓર ઇમામ બુખારી કે તર્જુમાં કે બાબસે પતા ચલા કે જો આદમી ભી નમાઝ મેં હો, અકેલા હો યા જમાઅત કે સાથ, ઇમામ હો યા મુકતદી, નમાઝ કોઈ ભી હો અગર સૂરહ ફાતિહા ન પઢી જાયે તો નમાઝ નહી હોતી.

ઉસ કે બાદ જહરી (આવાજવાલી) નમાઝ મેં બુલંદ આવાજ સે ઓર સિરી (ખામોશીવાલી) નમાઝ મેં ઘીરે આવાજ સે આમીન કહે.

વાઈલ બિન હુજા ફરમાતે હૈ કે મેને સુના રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને પઢા: ગૈરીલ મગ્ઝુબી અલૈહીમ વલઝઝોલ્લીન... ફિર આપને બુલંદ આવાજ સે આમીન કહી. (જામેઅ અત-તિર્મિઝી, કિતાબુસ-સલાત, બાબ મા જાઆ ફીત તામીન,

હટિષ નં. ૨૪૮)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “જબ ઇમામ આમીન કહે તો તુમ ભી આમીન કહો, જિસ ઇન્સાન કી આમીન ફરિશ્તો કી આમીન કે સાથ હો ગઈ તો ઉસકે પેહલે સબ ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે છે. (સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબ જહરિલ ઇમામ ખિત-તામીન, હટિષ નં. ૭૮૦)

ફિર જુસ કદર આસાન હો કુર્આન પઢે. (સહીહ અલ બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબ અમરિન નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ, અલ્લઝી લા યતિમ્મુ રૂફૂઓહુ ખિલ ઇઆદતે, હટિષ નં. ૭૮૩) ઓર બેહતર યે છે કે જુહર, અસર, ઓર ઇશા કી નમાઝો મેં ઓસાતે મુફસ્સલ (સૂરહ કાફ સે લેકર સુરતુન-નાસ તક કી સૂરતો કો મુફસ્સલ કહા જાતા છે, ઉન કે તીન હિસ્સે છે (૧) તિવાલ મુફસ્સલ, સૂરહ કાફ સે લેકર સૂરતુલ ઇંશિકાક તક કો તિવાલ મુફસ્સલ કેહતે છે. (૨) ઓસાત મુફસ્સલ, સૂરતુલ બુરૂજ સે લેકર સૂરતુલ કદ્ર તક કો ઓસાત મુફસ્સલ કેહતે છે. (૩) કિસારે મુફસ્સલ, સૂરતુલ બૈયનાહ સે લેકર સૂરતુલ નાસ તક કો કિસારે મુફસ્સલ કેહતે છે.) મે સે કિરઅત કરે (પઢે) નમાઝે ફજા મેં તિવાલ મુફસ્સલ ઓર મગરિબ કી નમાઝ મેં તિવાલ યા ઓસાત મુફસ્સલ ભી પઢ લિયા કરે. (જુબેર બિન મુતઇમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે છે કે મૈને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો નમાઝે મગરિબ મેં સૂરહ “તૂર” પઢતે હુએ સુના. (અલ બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબુલ જહ ફિલ મગરિબ, હટિષ નં. ૭૬૫.) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને મગરિબકી નમાઝ મેં ભી સૂરહ વલ મુરસલાત ઉરફા પડી. (અલ બુખારી, હટિષ નં. ૭૬૩) ક્યુકિં યહ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે સાબિત હે ઓર અસ્ર કી નમાઝ કો જુહર સે મુખ્તસર પડના ભી સાબિત છે. (સહીહ અલ મુસ્લિમ, કિતાબુલ સલાત, બાબુલ કિરાઅત ફી અજ-જુહર વલ અસ્ર, હટિષ નં. ૪૫૧-૪૫૨)

(૭) રફૂલિયયૈન કરતે હુએ (દોનોં હાથો કો ઊઠાતે હુએ) રૂકુઅ કરના :

તકબીર કહકર રફૂલિયયૈન કરતે (દોનોં હાથો કો ઊઠાતે) હુએ રૂકુઅ કરે ઓર અપને સિર ઓર પીઠ કો બરાબર રખે. (અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુ નમાઝ કી શુરૂઆત મેં રૂકુઅ સે પેહલે ઓર રૂકુઅ કે બાદ ઓર દો-રકઅતે પઢકર ખડે હોતે વકત રફૂલિયયૈન કરતે થે ઓર ફરમાતે થે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ભી ઇસી તરહ કરતે થે. સહીહ અલ-બુખારી, સિફતુ સલાત, બાબ રફૂલિયયૈન ઇઝા કામા મિનર રકઅતૈન, હટિષ નં. ૭૩૯, રફૂલિયયૈન કે સબૂત (દલીલ) પર બેશુમાર સહી અહાદીષ હદીષ કી કિતાબોમેં મોજુદ હે.) દોનોં હાથો કો ઘૂટનો પર જમા દે. (સહીહ-મુસ્લિમ, કિતાબુસ સલાત, બાબુલ એતિદાલ ફિસ સુજૂદ, હટિષ નં. ૪૮૮) ઉંગલિયોં કો ખુલા રખે ઓર ઇતમીનાન કે સાથ રૂકુઅ મેં પહુંચ કર તીન (સુનન અબી દાવૂદ, બાબ ઇફતિતાહિસ સલાત, હટિષ નં. ૭૩૧) યા ઊસ સે જયાદા મર્તબા

સુબ્હાન રબ્બિયલ અઝીમ પઢે ઓર બેહતર હોગા કિ ઉસકે સાથ ચે દુઆ ભી પઢે: **સુબ્હા-નક્લા હુમ્મ રબ્બના વ-બિ હમ્દિ-ક અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી.** (અબૂ દાવૂદ, ઇબ્ને માઝા, ઇસે ઇમામ ઇબ્ને ખુઝેમા ઓર ઇમામ ઇબ્ને હિબ્બાનને સહીહ કહા હૈ.)

“હમે પાલનેવાલે અલ્લાહ ! હમ તેરી તારીફ કે સાથ તેરી પાકીઝગી બયાન કરતે હૈ, અય અલ્લાહ ! મુજે માફ કરદે.” (સહીહ અલ-બુખારી કિતાબુલ અઝાન, બાબુલ-દુઆ ફિર રૂકુઅ, હદીષ નં. ૭૯૪)

(૮) રફ્ઉલયદૈન કરતે (દોનોં હાથો કો ઉઠાતે) હુએ રૂકુઅસે ઉઠના :

કંધો યા કાનો કે બરાબર તક રફ્ઉલયદૈન કરકે રૂકુઅ સે સર ઊઠાયે ઓર ઇમામ યા અકેલા હો તો (સમિઅલ્લાહુ લિમન હમિદહ) કહે ઓર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે સહીહ અહાદીષ એ સાબિત ચે દુઆ પઢે: **રબ્બના વલકલ હમ્દ, હમ્દન કષીરન તય્યીબન મુબારકન ફીહી મીલ અરસમાવાતી વમીલ અલ અરઝી વ મીલ અ મા બૈય્નહુમા વમીલ અ માસીઅત મીન શૈર્યન બઅદુ અહલસ્સનાઈ વલ મજદી અહફુ માકાલલ અબ્દુ વફુલ્લુના લક અબ્દુન અલ્લાહુમ્મ લા માનીઅ લીમા અઅતૈત વલા મુઅતીય લીમા મનઅત વલા યનફુ જલ જદ્દી મિન્કલ જદ્દુ.**

“અય હમારે રબ ! હર તરહ કી તારીફ સિર્ફ તેરે હી લિયે હૈ, બહુત ઝયાદા પાકિઝગી બાબરકત તારીફે આસમાન વ ઝમીન ઓર જો કુછ ઊન કે બીચ હૈ, ઓર હર ઉસ ચીઝ કે પૂરા કરને કે બરાબર જો તૂ યાહે, અય તારીફ વ અઝમતવાલે ! બંદેને જો કુછ કહા (તેરી તારીફકી) હૈ તૂ હી ઊસકા સબસે જયાદા હકદાર હૈ, હમ સબ તેરે હી બન્દે હૈ. અય અલ્લાહ ! જો ચીઝ તૂં દે ઊસે કોઈ રોકનેવાલા નહીં ઓર જો ચીઝ કો તૂં રોક લે વહ (ચીઝ) કોઈ (ઓર) દેનેવાલા નહીં ઓર કિસી માલદાર કો ઊસકા માલ તુજ સે કોઈ ફાયદા નહી દે સકતા.” (સહીહ મુસ્લિમ, અસ-સલાત, બાબ મા યુકાલો ઇઝા રફ્આ રાસહુ મિનર રૂકુઅ, હદીષ નં. ૪૭૭)

અગર મુકતદી હો તો વહ સર ઊઠાને કે બાદ ચહ દુઆ પઢે: રબ્બના વલકલ હમ્દ... (સહીહ મુસ્લિમ, બાબુઅ તિમામિલ મામુમ બિલ ઇમામ, હદીષ નં. ૯૨૧) ઓર બેહતર હોગા કિ રૂકુઅ કે બાદ ભી રૂકુઅ સે પેહલે વાલે કિયામ કી તરહ હાથ સીને પર બાંધે, કયુંકિ ઇસકા સબૂત ઉસ હદીષ સે મિલતા હૈ જો વાઈલ બિન હુજ્જ ઓર સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે બયાન કરતે હૈ ચે હદીષ ઇસ તરહ હૈ: અલકમા બિન વાઈલ અપને બાપ વાઈલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે બયાન કરતે હૈ કી ઉન્હોને નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો દેખા કિ જબ આપ નમાઝ મેં ખડે હોતે તો અપના દાહિના હાથ બાયેં હાથ પર રખકર અપને હાથ બાંધ લેતે. (સુનન અન નસાઈ, હદીષ નં. ૮૮૬)

(૯) સજદા કરના :

તકબીર કહકર સજદા મેં જાયે, અગર આસાની હો તો પેહલે ઘુટને રખે યા ઘુટનોસે પેહલે હાથ જમીન પર રખે. **વજાહત:** સજદેમેં જાતે વખત ઘુટને પેહલે

રખનેવાલી વાઇલ બિન હુજ રદીયલ્લાહુ અન્હુકી રિવાયત કો ઇમામ દારકુતની, બેહકી ઓર હાફીઝ ઇબ્ને હજર રહમતુલ્લાહ ને ઝઇફ (કમજોર) કહા હૈ, જબકી અબૂ હુરૈરાહ રદીયલ્લાહુ અન્હુકી હાથ પેહલે રખનેવાલી હદીષ સહીહ હૈ, કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “જબ તુમ મે સે કોઇ ઇન્સાન સજદા કરે તો ઊંટકી તરહ ને બેહે બલ્કિ અપને દોનો હાથ ઘુટનો સે પેહલે રખે. (અબૂ દાવૂદ, બાબ કેફા યઝઓ રૂકબતેહિ કબ્લ યદેહિ, હદીષ નં. ૮૪૦)

ઇમામ નવવી ઓર જુરકાની ને ઇસકી સનદ કો જૈચ્યદ (અચ્છા) કહા હૈ ઓર અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદીયલ્લાહુ અન્હુ કી હદીષ ભી ઇસ પર શાહિદ હૈ. નાફિઅ ફરમાતે હૈ કિ ઇબ્ને ઉમર રદીયલ્લાહુ અન્હુ અપને હાથ ઘુટનો સે પેહલે રખતે થે ઓર ફરમાતે થે કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ એસા હી કરતે થે. (સહીહ ઇબ્ને ખુઝૈમા ૧/૩૧૯ હદીષ નં. ૬૨૭, મુસ્તદરક ૧/૨૨૬ ઇસે ઇમામ હાકીમ, જહબી ઓર ઇબ્ને ખુઝૈમાને સહીહ કહા હૈ ઇમામ ઓજાઇ, માલિક, અહમદ બિન હમ્બલ ઓર શૈખ અહમદ શાકિર વગેરે ને ભી હાથ પેહલે રખને કો તરજી દી હૈ.)

હાથ ઓર પાંચકી ઊંગલિયોં કો કિબ્લા કી ઓર કરે, હાથોકી ઊંગલિયોં કો મિલાકર રખે. (સુનન અબી દાવૂદ, અસ સલાત, બાબ સલાતે મનલા યુકિમો સુલબહુ ફિર રૂકૂએ વસ સુજૂદ, હદીષ નં. ૮૫૯, ઇમામ ઇબ્ને ખુઝૈમાને ઇસે સહીહ કહા હૈ) ઓર સજદા સાત આઝા (અંગો) પર હોના ચાહિએ. જૈસે પેશાની નાક કે સાથ, દોનો હાથ, દોનો ઘુટને ઓર દોનો પાંચ કી ઊંગલિયોં કે પોર પર. (સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબુસ સુજૂદ અલલ અનફે, હદીષ નં. ૮૧૨, મુસ્લિમ, હદીષ નં. ૪૯૦) ઓર ત્રીન યા ઊસ સે જયાદ બાર **સુબ્હાન રબ્બિયલ આલા પદે**. “મેં અપને પાક રબકી પાકિઝગી બયાન કરતા હું.”

ઓર બેહતર હોગા કિ ઊસ કે સાથ ચે દુઆ ભી પદે: **સુબ્હા-નકલ્લા હુમ્મ રબ્બના વ-બિ હમ્દિ-ક અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી**. “હમે પાલનેવાલે અલ્લાહ ! તેરી તારીફ કે સાથ હમ તેરી પાકીઝગી બયાન કરતે હૈ. અચ અલ્લાહ ! મુજે માફ કર દે.” (સહીહ અલ-બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબુસ તસ્બીહ વ દુઆ ફિસ સુજૂદ, હદીષ નં. ૮૧૭)

સજદા મે જયાદા સે જયાદા દુઆએ કરની ચાહિએ કયુંકિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : “રૂકુઅ મેં અપને રબ કી તારીફ બયાન કિયા કરો ઓર સજદા મેં દુઆ કરને કી કોશિસ કિયા કરો, કયુંકિ વહ કબૂલિયત કે બહુત કરીબ હોતી હૈ.” (સહીહ મુસ્લિમ, બાબ નહયિન અન કિરાઅતિલ કુરઆન ફિર રૂકૂઅ વસ સુજૂદ હદીષ નં. ૪૭૯)

એક રિવાયત મે આપને ઇસ તરહ ફરમાયા : “સજદા કી હાલતમે બન્દા અપને રબ સે જયાદા કરીબ હોતા હૈ, તો સજદા મેં જયાદા સે જયાદા દુઆ કિયા કરો.” (સહીહ મુસ્લિમ, બાબ મા યકૂલો ફિર રૂકુઅ વસ સુજૂદ, હદીષ નં. ૪૮૨)

નમાઝ ચાહે ફરજી હો યા નફલી ઉસ મેં અપને લિયે ઓર સારે મુસલમાનો કે લિયે દુનિયા વ આખીરત કી ભલાઈયોં કી દુઆ કરે ઓર સજદા મેં અપની કોહનીયોકો પેહલુ (બાજુ), પેટ ઓર રાંનોસે અલગ રખ્ખે ઓર રાંનો કો પિંડલિયોં સે અલગ રખ્ખે (અબૂ દાવૂદ, બાબુઈ તિતાહિસ સલાત, હદીષ નં. ૭૩૦, ૭૩૪) ઓર અપની કોહનીયો કો જમીન સે ઉઠા કર રખ્ખે, કયુંકિં નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “સજદે મેં એતદાલ કિયા કરો, ઓર તુમ મે સે કોઈ ભી અપની કોહનીયા કુત્તે કી તરહ ન બિછાયે.” (સહીહ અલ-બુખારી, અલ-અઝાન, બાબ લા ચફતરિશ જિરાએહિ ફિસ સુજૂદ, હદીષ નં. ૮૨૨)

(૧૦) સજદાસે સિર ઊઠાના :

તકબીર કેહકર સિર ઊઠાયે ઓર બાંયા પાંવ બિછાકર ઉસ પર બેઠે. (અબૂદાવૂદ, બાબુફતિતાહિસ સલાત, હદીષ નં. ૭૩૦) ઓર દાહિના પાંવ ખડા રખ્ખે. (અલ-બુખારી, અલ-અઝાન બાબ સુન્નતિલ જુલૂસ ફિત તશહહુદ, હદીષ નં. ૮૨૮) ઓર દોનો હાથ રાનો (જઘોં) ઓર ઘુટનો પર રખકર ચહ દુઆ પડે **રબ્બગફીરલી, રબ્બગફીરલી, રબ્બગફીરલી, અલ્લાહુમ્મગફીરલી, વરહમ્ની, વરઝુકની, વ આફીની વજબુરની.** “અય મેરે રબ મુજે માફ કરદે, અય મેરે રબ મુજે માફ કરદે, અય મેરે રબ મુજે માફ કરદે, અય અલ્લાહ મુજે માફ કરદે, મુજ પર રહમ કર, મુજે રોજી અતા કર મુજે અમન વ યૌન કે સાથ રખ, મુજે હિદાયત દે ઓર મેરા નુકશાન પૂરા કરદે.”

જલસા મેં ઇસ તરહ આરામ સે બેઠે કિ હર જોડ અપની જગહ પર આ જાયે. જિસ તરહ રૂકુઅ કે બાદ બરાબર કિયા જાતા હૈ કયુંકિં નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ રૂકુઅ કે બાદ ઓર દો સજદો કે બીચ લમ્બા એઅતદાલ કિયા કરતે થે. (અલ-બુખારી, અલ અઝાન, બાબુલ ઇત્મિનાનીના હીના ચરફુઓ રાસાહુ મિનર રૂકુઅ, હદિષ નં. ૮૦૧)

(૧૧) દૂસરા સજદા કરના :

તકબીર કેહકર દૂસરા સજદા કરે ઓર ઊસમેં ભી ઊસી તરહ કરે જીસ તરહ પેહલે સજદામેં કિયા થા.

(૧૨) સજદે સે સિર ઊઠાના :

તકબીર કેહ કર સિર ઊઠાયે ઓર થોડી દેર સીધા બેઠે જિસ તરહ દો સજદો કે બીચ બેઠા જાતા હૈ. (અલ-બુખારી, અલ-અઝાન, બાબ માનિસતયા કાઈદમ, હદિષ નં. ૮૨૩ ઓર અબૂ દાવૂદ, બાબુફતિતાહિસ સલાત, હદિષ નં. ૭૩૦) ઇસે જલસાએ ઇસ્તિરાહત કેહતે હૈ. મુફ્ફિસિરો કે દો કોલ મે સે જયાદા સહી થે હૈ કિ (ચહ જલસા) મુસ્તહબ હૈ, અગર કોઈ ઊસકો છોડ દે તો ઊસમેં કોઈ નુકશાન નહી ઓર ઇસમેં કોઈ ઝિક્ક વ દુઆ ભી નહી હોતી.

ફિર દૂસરી રકઅત કે લિયે ખડે હો, અગર આસાની હો તો ઘુટનો કે સહારે ખડે હો, યા હાથ જમીન પર રખકર ખડે હો.

પખાહત : જલસાએ ઇસ્તિરાહત સે ખડે હોને કા મસનૂન તરીકા યહી હૈ કે હાથ જમીન પર ટેક લગાકર ખડા હૂઆ જાયે, જિસ તરહ માલિક બિન હુયૈરિસ કી હદિષ સે જાહિર હોતા હૈ કિ “જમીન પર ટેક લગાને કે બાદ ખડે હુએ”(અલ-બુખારી, અલ-અઝાન, બાબ કેફા યાતમિદો અલલ અદે ઇજા કામા મિનર રકઅત, હદિષ નં. ૮૨૪) ફિર પેહલી રકઅત કી તરહ સૂરતુલ ફાતિહા ઓર ઉસકે બાદ જિતના આસાન હો કુર્આન તિલાવત કરે ફિર ઉસી તરહ કરે જિસ તરહ પેહલી રકઅત મેં કિયા થા. (દૂસરી રકઅત મેં ખડે હોતે હી સુરતુલ ફાતિહા શુરૂ કરની યાહિએ યાની દુઆ-એ ઇસ્તિફ્તાહ ઓર તઅવ્વુઝ પડને કી જરૂરત નહીં. (મુસ્લિમ બાબ મા યુકાલુ બેના તક્બીરતિલ ઇહ્તરામ વલ્ કિરાઅત હદિષ નં. ૫૯૯)

મુકતદી કે લિયે ઇમામ સે સબકત (પહેલ) કરના જાએઝ નહીં હૈ, કયુંકિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને અપની ઉમ્મત કો ઇસસે ડરાયા હૈ. નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : “કયા તુમ ડરતે નહીં કે અલ્લાહ તઆલા (ઇમામ સે પહેલ કરનેવાલે કે) સર કો ગદે કે સર કી તરહ કરદે? (સહીહ બુખારી, કિતાબુલ અલ જમાઅત વલ ઇમામત, બાબ ઇસ્મી મન રફૂઆ રાઅ્સહુ કબલલ્ ઇમામ હદીષ નં. ૬૯૧) ઓર ઇમામ કે સાથ-સાથ ચલના ભી દુરસ્ત નહીં બલ્કે મસનૂન તરીકા યહ હૈ કે ઇમામ કે રૂક્ન મેં મુન્તકિલ (દાબિલ) હોને ઓર (તકબીર કી) આવાઝ ખત્મ હોને પર જલ્દહી ઉસકી (ઇમામ કી) પૈરવી કી જાયે જેસે હઝરત બરાઅ બિન આજિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈ કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે પીછે નમાઝ પઢતે થે જબ આપ (સમિઅલ્લાહુ લીમન હમીદા) કેહતે (તો હમ આપ કે પીછે કોમે મેં ખડે હો જાતે થે ઓર ફિર) હમ મેં સે કોઇ અપની પીઠ ન ઝુકાતા થા યહાં તક કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ અપની પેશાની ઝમીન પર રખ દેતે. (સહીહ બુખારી, બાબ મતા યસ્જુદુ મન ખલ્ફલ્ ઇમામ, હદિષ નં. ૬૯૦, ૭૪૭, ૮૧૧)

નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “ઇમામ ઇસ લિયે મુકર્ર કિયા જાતા હૈ કે ઉસકી પૈરવી કી જાએ, સો ઉસસે મુખ્તલિફ અમલ ન કરો, જબ વો તક્બીર કહે તો તુમ તકબીર કહો, જબ રૂકૂઅ કરે તો તુમ રૂકૂઅ કરો, જબ (સમિઅલ્લાહુ લીમન હમીદા) કહે તો તુમ (અલ્લાહુમ્મા રબ્બના લકલ હમ્દ) કહો ઓર જબ સજદા કરે તો તુમ સજદા કરો.” (સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુસ્સલાત, બાબ એઅ્તમામુલ્ ઇમામૂમ બિલ ઇમામ, હદિષ નં. ૪૧૪)

(૧૩) દો રકઅતો વાલી નમાઝ :

જબ નમાઝ દો રકઅત વાલી હો, જેસે નમાઝે ફજર, જુમુઆ ઓર ઇદ તો (દૂસરી રકઅત કે) દૂસરે સજદે કે બાદ દાયાં પાંચ ખડા કરકે બાએ કો બિછા કર બેઠે ઓર

દાયાં હાથ દાઇ રાન પર રખ કર બાકી તમામ ઉંગલિયાં બંદ કર કે શહાદતવાલી (અંગૂઠે કે પાસવાલી) ઊંગલી સે અલ્લાહતઆલા કે ઝિક્ર ઓર દુઆ કે વકત વહદત કા ઇશારા કરે. (સહીહ મુસ્લિમ, બાબુ સિફતિલ્ જુલૂસ ફિસ્સલાત, હદિષ નં. ૫૮૦) બેહતર ચે હે કે ઇંઘુલી (છોટી ઊંગલી) ઓર ઉસકે સાથવાલી ઊંગલી કો બંધ કરકે અંગૂઠે ઓર દરમિયાની ઊંગલી સે હલ્કા બનાકર શહાદતવાલી ઊંગલી સે ઇશારા કરે. (અબૂદાવૂદ, કિતાબુ ઇસ્તિસ્નાહુસ્સલાત, બાબ રફઉલ્ચદૈન ફિસ્સલાત હદિષ નં. ૭૨૬)

ચે દોનો તરીકે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે ષાબિત હે, (યુનાંચે) મુનાસિબ ચે હે કે, કભી એક તરીકા ઓર કભી દૂસરે તરીકે પર અમલ કિયા જાએ ઓર બાયા હાથ બાંધ રાન ઓર ઘુટને પર રખ્ખે, ફિર ઇસ જલ્સે મેં ચે તશહહૂદ પડે: **અતહિચ્યાતુ લિલ્લાહિ વરસ-લ-વાતુ વતરચબાતુ અસ્સલામુ અલય-ક અચ્ચુહન્નબિચ્ચુ વ રહ-મતુલ્લાહિ વ બ-ર-કાતુહ્. અસ્સલામુ અલય-ના વ અલા ઇબાદલ્લાહિસ્સાલિ-હીન. અશહ-દુ અલ્લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વ અશહ-દ્ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહુ-વ-રસૂલુહ.**

“(મેરી તમામ) કોલી, બદની ઓર માલી ઇબાદત સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કે લિયે ખાસ હે, એ નબી ! આપ પર અલ્લાહ તઆલા કી રહમત, સલામતી ઓર બરકાત હો ઓર હમ પર ઓર અલ્લાહ તઆલા કે નેક બંદો પર ભી સલામતી હો મેં શહાદત દેતા હૂં કે અલ્લાહતઆલા કે સિવા કોઇ (સચ્ચા) માઅબૂદ નહીં ઓર ઇસકી ભી શહાદત દેતા હૂં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ અલ્લાહતઆલા કે બંદે ઓર રસૂલ હે.”

(સહી બુખારી, અલ અઝાન, બાબ તશહહૂદ ફિલ આબિરહ, હદિષ નં. ૮૩૧)
ઉસકે બાદ ચે પડે: **અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિં વ અલા આલી મુહમ્મદિન કમા સલ્લય-ત અલા ઇબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઇબ્રાહીમ ઇન્ન-ક હમીદુમ્ મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદિં વ અલા આલિ મુહમ્મદિન કમા બારકત અલા ઇબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઇબ્રાહીમ ઇન્ન-ક હમીદુમ્ મજીદ.**

“યા અલ્લાહ! હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઓર આપ કી આલ પર રહમત ફરમા, જિસ તરહ તુને હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઓર ઉનકી આલ પર રહમત ફરમાઈ, ચકીનન્ તૂ કાબિલે તાઅરીફ ઓર બુઝુર્ગી વાલા હે. યા અલ્લાહ! હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઓર આપ કી આલ પર બરકત ફરમા, જિસ તરહ તુને હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઓર ઉનકી આલ પર બરકત ફરમાઈ, ચકીનન્ તૂ કાબિલે તાઅરીફ ઓર બુઝુર્ગી વાલા હે.

(સહીહ બુખારી, કિતાબુલ દાઅ્વાત, બાબુસ્સલાતુન ન્નબિચ્ચ, હદિષ નં. ૬૩૫૭)
(ઇસ કે બાદ) અલ્લાહતઆલાસે ચાર ચીઝોં કી પનાહ તલબ કરે (ઓર ચે) પડે **અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઉઝુબીક મિન અઝાબી જહન્નમ, વ મિન અઝાબીલ કબરી, વ મિન ફિતનતીલ મહ્યા વલમમાતી વ મિન શર્ર ફિતનતીલ મસીહીદ્દજાલ.**

“એ અલ્લાહ ! મેં જહન્નમ ઓર કબ્ર કે અઝાબ સે, મોત વ હયાત કે ફિત્ને ઓર મસીહ દજ્જાલ કે ફિત્ને સે તેરી પનાહ તલબ કરતા હૂં.”
(સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ મસાજિદ, બાબ મા યુસ્તઆઝુ મિન્હુ ફિસ્સલાત હદિષ નં. ૫૮૮)

ફિર દુનિયા વ આખિરત કી ભલાઈયોં કે લિએ જો પસંદ કરે વોહ દુઆ કરે અગર અપને વાલિદૈન ઓર દિગર (દૂસરે) મુસલમાનોં કે લિયે દુઆ કરે તબ ભી કોઈ હરજ નહીં. નમાઝ યાહે ફર્જી હો યા નફલી કયું કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને તશહ્હુદ સિખાતે હુએ ફરમાયા:

“ફિર વોહ અપની પસંદીદા દુઆ મુન્તાખબ (યુન) કર કે ઉસકે સાથ દુઆ કરે.” (સહીહ બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબ મા યુતખેર મિનદ્દુઆ બાઅદ તશહ્હુદ વ લૈસ બિવાજિબિન. હદિષ નં. ૮૩૫)

એક ઓર રિવાયત મેં ચે અલ્ફઝા હૈ: “ફિર જો સવાલ યાહે મુન્તાખબ (યુન) કર લે. (ઓર અલ્લાહતઆલા કે સામને પેશ કરે)” (સહીહ મુસ્લિમ, અસ્સલાત, બાબુલ તશહ્હુદ ફિસ્સલાત, હદિષ નં. ૪૦૨)

ચે અલ્ફઝા હર ઉસ (દુઆ) કો શામિલ હૈ જો બંદે કો દુનિયા વ આખિરત મેં ફાયદા પહોંચાચે ફિર દાઈ ઓર બાઈ તરફ (અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ) કેહ કર સલામ ફેરે. (અબૂદાવૂદ, બાબુ ફિસ્સલામ, હદિષ નં. ૯૯૬)

દાઈ તરફ (અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ) કે સાથ (વ બરકાતુહ) કે અલ્ફઝા ભી ષાબિત હૈ. (અબૂદાવૂદ, બાબુ ફિસ્સલામ, હદિષ નં. ૯૯૭)

ઇમામ નવવી રહમતુલ્લાહ અલૈહ ઓર ઇમામ ઇબ્ને હજર રહમતુલ્લાહ ને ઇસે સહીહ કહા હૈ.

(૧૪) ત્રીન રકઅતોં વાલી નમાઝ :

અગર નમાઝ ત્રીન રકઅતવાલી હો જેસે મગરિબ યા ચાર રકઅત વાલી હો જેસે ઝોહર, અસર ઓર ઇશા તો (દૂસરી રકઅત મેં) આગે ગુજર ચૂકા ઇસ તરહ તશહ્હુદ ઓર નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દરૂદ શરીફ પઢ કર ઘુટનોં કે સહારે ખડા હો જાયે. (દરમિયાન વાલે તશહ્હુદ મેં યાની દો રકઅત કે બાદ અગર સિર્ફ તશહ્હુદ પઢા જાયે તબ ભી દુરસ્ત હૈ. મુસ્નદ અહમદ, ૧/૪૫૯, ઇસ કી સનદ સહીહ હૈ) ઓર તકબીર (અલ્લાહુ અકબર) કેહ કર કંઘોં કે બરાબર રફીલ્ચેદૈન કરે. (બુખારી, અલ અઝાન, બાબ રફીલ્ચેદૈન ઇઝા કમા મિનરકઅતૈન, હદિષ નં. ૭૩૯) ઓર હાંથોં કો સીને પર બાંધ લે જિસ તરહ (પેહલી રકઅત મેં) ગુઝર ચૂકા હૈ, ઓર સિર્ફ સૂરતુલ ફાતિહા પડે કભી કભી અગર ઝોહર કી ત્રીસરી ઓર ચોથી રકઅત મેં સૂરતુલ ફાતિહા સે કુછ ઝચાદા ભી પઢ લે તો કોઈ હરજ નહીં હૈ, કયું કે હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી મર્ફૂઅ હદિષ સે ચે સાબિત હૈ. (અબૂ દાવૂદ, અસ્સલાત, બાબ તખ્ફી ફિલ, ઉખરૈયન,

હટિષ નં. ૮૦૪)

ફિર નમાઝે મગરિબ કી તીસરી ઓર ઝોહર, અસર ઓર ઇશા કી ચોથી રકઅત કે બાદ તશહુદ ઓર નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દરૂદ શરીફ પઢે ઓર અલ્લાહતઆલા સે અઝાબે જહન્નમ, અઝાબે કબર, ઝિંદગી વ મૌત કે ફિત્ને ઓર ફિત્નાએ મસીહ દજ્જાલ સે પનાહ તલબ કરે ઓર કષરત સે દુઆએ કરે, જિસ તરફ દો રકઅતો પાલી નમાઝ કે બયાન મેં ગુઝર ચુકા છે. ઇસ મોકે ઓર દિગર મોકે પર ચે દુઆ ભી ષાબિત છે: **રબ્બના આતીના ફિદ્દુન્યા હસનતવ્-વફીલ આખીરતી હસનતવ્-વફીના અઝાબન્નાર.** (સૂરતુલ બકરહ, આયત ૨૦૧)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે ષાબિત છે કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી અક્ષર દુઆ ચે હોતી થી. **રબ્બના આતીના ફિદ્દુન્યા હસનતવ્-વફીલ આખીરતી હસનતવ્-વફીના અઝાબન્નાર.** (સૂરતુલ બકરહ, આયત ૨૦૧)

“ઇલાહી ! હમેં દુનિયા વ આખિરત કી ભલાઇયા અતા ફરમા ઓર હમેં આગ કે અઝાબ સે મેહફૂઝ રખ.” (સહીહ બુખારી, કિતાબુદ્દાવાત બાબ કૌલિન્નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ રબ્બના આતિના ફિદ્દુનિયા હસનતવ્..... હટિષ નં. ૬૩૮૯)

અલબતા ઇસ તશહુદ મેં (તવરૂક) કરના ચાહિયે, ચાની બાયાં પાંચ દાંઇ પિંડલી કે નીચે સે નિકાલ કર સુરીન (ચુતડ) પર બેઠે ઓર દાયાં પાંચ ખડા કરે, કયું કે હઝરત અબૂ સઇદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી હટિષ ઇસ પર દલાલત કરતી છે. (સહીહ બુખારી, કિતાબુદ્દાવાત, બાબ કૌલિન્નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ રબ્બના....) ફિર દાંઇ ઓર બાંઇ તરફ (અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ) કેહ કર સલામ ફેરે (ફિર) ત્રીન દફા (અસ્તિફ્ફિલ્લાહ) કહે ઓર ચે દુઆ પડે: **અલ્લાહુમ્મ અન્તસ્સલામ વમિન્કસ્સલામ. તબારકત ચા ઝલજલાલી વલ ઇકરામ.**

“ચા અલ્લાહ ! તૂ સલામતીવાલા છે ઓર તેરી તરફ સે હી સલામતી છે એચ બુઝુર્ગી ઓર ઇઝ્ઝત કે માલિક ! તૂ બહોત બાબરકત છે.” (સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ મસાજિદ, બાબ ઇસ્તિહ બાબ અઝ્ઝફર બાઅદુસ્સલાત વ બયાન સિસ્તિહ હટિષ નં. ૫૯૧)

ઓર ચે પઢે: **લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વહ્-દહ્ લા શરી-ક લહ્ લહુ લ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દુ વ હુ-વ અલા ફુલિલ શયઈન્ કદીર. અલ્લાહુમ્મા લા માનિઆ લિમા-આઅતૈતા વલા મુઅતિય લિમા મનઅત વલા ચનફઉ ઝલજદિદ મિન્કલ જદ્દુ.**

“અલ્લાહતઆલા કે સિવા કોઇ (સરચ્યા) માઅબૂદ નહીં, વોહ અકેલા છે ઉસકા કોઇ શરીક નહીં, ઉસીકી બાદશાહી (હુકૂમત) ઓર ઉસીકી તાઅરીફ છે ઓર વો હર ચીઝ પર કામિલ કુદરત રખતા છે. એ અલ્લાહ ! જો તૂ અતા ફરમાયે ઉસે કોઇ રોકનેવાલા નહીં ઓર જો તૂ રોક લે ઉસે કોઇ દેનેવાલા નહીં ઓર કિસી સાહિબે હેધિયત કો ઉસકી હેધિયત

તેરે યહાં કોઇ ફાયદા નહીં દે સકતી.” (સહીહ બુખારી, કિતાબુલ અઝાન, બાબુઝઝર બાઅદસ્સલાત, હદિષ નં. ૮૪૪)

ઔર યે પઢે: લા હૌલ વલા કુવ્વત ઇલ્લા બિલ્લાહ. લા ઇલાહા ઇલ્લલ્લાહુ વ લા અબુદુ ઇલ્લા ઇથ્યાહુ લહુન્ નેઅમતુ વ લહુલ ફજલુ વલ હુસ્સનાઉલ હસનુ લા ઇલાહા ઇલ્લલ્લાહુ મુખ્લિસીન લહુદ્દીન વલૌ કરિહલ કાફિરન.

નેકી કરને કી કુવ્વત ઔર બુરાઇસે બચને કી તાકત સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કી તોફીક સે હોતી હૈ, અલ્લાહ કે સિવા કોઇ (સચ્ચા) માઅબૂદ નહીં ઔર હમ સિર્ફ ઉસીકી ઇબાદત કરતે હૈ, હર નેઅમત કા માલિક વહી હૈ ઉસીકે લિયે ફઝ્લ ઔર ઉસીકે લિયે અચ્છી તાઅરીફ હૈ. અલ્લાહ કે સિવા કોઇ (હકીકી) માઅબૂદ નહીં હમ અપની બંદગી ઉસીકે લિયે ખાલિસ કરનેવાલે હૈ, યાહે કાફિરો કો નાગવારા હી ગુઝરે.” (સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ મસાજિદ, બાબ ઇસ્તિહબાબુ ઝિક્ર બાઅદસ્સલાત વ બયાન સિફત. હદિષ નં. ૫૯૭)

ફીર (સુબહાનલ્લાહ) ૩૩ મર્તબા, (અલ હમ્દુ લિલ્લાહ) ૩૩ મર્તબા, (અલ્લાહુ અક્બર) ૩૩ મર્તબા ઔર સો પૂરા કરને કે લિયે એક મર્તબા કહે: લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વહ-દહ્ લા શરી-ક લહ્ લહુ લ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દુ વ હુ-વ અલા કુલિલ શાયઇન્ કદીર.

“અલ્લાહતઆલા કે સિવા કોઇ માઅબૂદ નહીં વો અકેલા હૈ ઉસકા કોઇ શરીક નહીં, બાદશાહી ઉસીકી હૈ, હમ્દ ઉસીકે લિયે સઝાવાર હૈ વો હર ચીઝ પર કાદિર હૈ.” (સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ મસાજિદ, બાબ ઇસ્તિહ બાબુઝઝર બાઅ્ દુસ્સલાત વ બયાન સિફત, હદિષ નં. ૫૯૭)

હર (ફઝ્લ) નમાઝ કે બાદ આયતુલ કુર્સી પઢે: આયતુલ કુરસી : અલ્લાહુ લા ઇલાહા ઇલ્લા હ્. અલ હય્યુલ કય્યૂમ લા તઅખુઝુહુ સિનતુવ વલા નૌમ. લહ્ મા ફિસ્સમાવાતિ વમા ફિલઅર્ઝ મન ઝલ્લઝી યશફુ ઇન્દહુ ઇલ્લા બિઇઝનીહ ચઅલમુ માબૈના અયદીહિમ વમા ખલ્ફહુમ વલા ચુહીતૂના બિ શૈઇમ મિન ઇલ્મિહિ ઇલ્લા બિ માશાઆ વસિઆ કુર્શિય્યુ હુસ્સમાવાતિ વલ અર્ઝ. વલા ચઉદુહ્ હિફઝુહુમા વ હુવલ અલિય્યુલ અઝીમ. કયું કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “જો શખ્સ હર (ફઝ્લ) નમાઝ કે બાદ આયતુલ કુર્સી પડે તો ઉસકો જન્નત મેં જાને સે સિવાય મોત કે કોઇ ચીઝ નહીં રોકતી.” (સુનન નસાઇ ફી અમલિલ ચૌમ વલ્લેલ. હદિષ નં. ૧૦૦ ઇસે ઇબ્ને હિબ્બાન ઔર મુંઝરીને સહીહ કહા હૈ.)

ફીર કુલ્હુ વલ્લાહુ અહદ.... કુલ અઉઝુ બિરબ્બિલ ફલક.... કુલ અઉઝુ બિ રબ્બિન્નાસ.... પઢે. (અબૂદાવૂદ, અબવાબુલ પિત્ર, બાબ ફી ઇસ્તિગ્ફાર, હદિષ નં. ૧૫૨૩, ઇસે ઇમામ હાકિમ ૧/૨૫૩, ઝહબી, ઇબ્ને ખુઝૈમા ઔર ઇબ્ને હિબ્બાન ૨૩૪૭ ને સહીહ કહા હૈ.)

ફજર વ મગરીબ કી નમાઝ કે બાદ ઇન સૂરતોં કો તીન-તીન બાર પઢના મુસ્તહબ્ છે, કયુંકે ઇસકે બારે મેં નબી સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમ સે સહીહ હદિષ ષાબિત છે.

ઇસી તરહ ઇન ઝિક્ર કે સાથ સુબહ ઓર શામ કી નમાઝ કે બાદ દસ મર્તબા યે પઢના ભી નબી સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમ સે ષાબિત છે. **લા ઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વહ્દહુ લા શરીક લહુ, લહુલ મુલ્કુ વલહુલહમ્દુ, ચુહ્દી વયુમીતુ વહુવ અલા ફુલ્લી શાર્દન કદીર.**

“અલ્લાહતઆલા કે સિવા કોઇ (સર્યા) માઅબૂદ નહીં, વોહ અકેલા છે, ઉસ્કા કોઇ શરીક નહીં, ઉસીકી બાદશાહી ઓર ઉસીકી તમામ તાઅરીફ છે, વહી ઝિંદગી ઓર મોત દેતા છે ઓર વો હર ચીઝ પર કામિલ કુદરત રખતા છે.” (ખમેઅ તિર્મિઝી, કિતાબુસ્સલાત, બાબ મા ચફૂલુ ઇઝા સલ્લમ, હદિષ નં. ૨૯૯)

અગર વો (નમાઝી) ઇમામ હો તો તીન મર્તબા (અસ્તગફિરૂલ્લાહ) ઓર **(અલ્લાહુમ્મ અન્તસ્સલામ વ મિન્કસ્સલામુ તબા રકત ચા ઝલ જલાલિ વલ ઇકરામ.)** પઢને કે બાદ મુકતદીયોં કી તરફ મુતવજ્જે હો કર બેઠે.

જેસે હઝરત સમુરાહ બિન જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ બયાન કરતે હે કે “નબી સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમ નમાઝ સે ફરાગત કે બાદ હમારી તરફ મુતવજ્જે હોતે” (સહીહ બુખારી, બાબ ચસ્ત કબિલુલ ઇમામુન્નાસ, ઇઝા સલ્લમ, હદિષ નં. ૮૪૫, ૧૧૪૩, ૧૩૮૬)

ઓર જેસે આગે બયાન કિયા ગયા અઝ્કાર પઢે. જિસ તરહ નબી સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમ કી સહી હદિષ સે સાબિત છે ઉન મેસે સહી મુસ્લિમ મેં એક હદિષ આઇશાહ રદિયલ્લાહુ અન્હાસે ભી મર્વી છે, હઝરત આઇશાહ રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાતી હૈ કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમ સલામ ફેરને કે બાદ ઇતની દેર (કિબલાહ કી તરફ) બેઠતે થે કે યે કલિમાત પઢ લેતે અલ્લાહુમ્મા અન્તસ્સલામ.... (સહીહ મુસ્લિમ, બાબ ઇસ્તિહબાબુ ઝિક્ર બાઅદસ્સલાત વ બયાનુ સિફત)

ઓર યે તમામ અઝ્કાર સુન્નત હૈ ફર્ઝ નહી.

હર મુસલમાન મર્દ ઓર ઓરત કે લિયે મુસ્તહબ્ હૈ કે નમાઝે ઝોહર સે પેહલે ચાર ઓર બાદ મેં દો રકઅતેં અદા કરે ઓર (ઇસી તરહ) નમાઝે મગરિબ વ ઇશા કે બાદ દો ઓર નમાઝે ફજર સે પેહલે દો રકઅત અદા કરે (ઓર યે) કુલ બારા (૧૨) રકઅતે હુઇ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “જો શખ્સ દિન ઓર રાત મેં (ફર્ઝો કે અલાવા) બારા (૧૨) રકઅતેં અદા કરે ઉસકે લિઅે જન્નત મેં ઘર બનાયા જાતા હૈ. (ઉનકી તફ્સીલ યે હૈ) ચાર રકઅતે ઝોહર નમાઝ સે પેહલે ઓર દો બાદમેં, દો રકઅતે મગરિબ નમાઝ કે બાદ, દો રકઅતે ઇશા નમાઝ કે બાદ ઓર દો રકઅતે નમાઝે ફજર સે પેહલે.” (તિર્મિઝી, અસ્સલાત, બાબ માજાઅ ઈમન્ સલ્લા ફી યોમિન વ

लैलतिन धषनते अशरत रकअतन भिनस्सुण्णाह, हटिष नं. ४१५, धम्मम तिर्मिळी रहमतुल्लाहने धसको हसन सहीह कहा है ओर धसकी असल सहीह मुस्लिम में ली है.)

ओहर से पेहले दो रकअतें पडना ली दुरस्त है. हजरत धब्ने उमर रटियल्लाहु अन्हु इरमाते है के मैने रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम के साथ ओहर से पेहले दो रकअते पडी. (सहीह बुजारी, बाब अत्ततोअ् बाअ्दल मक्तूबाह, हटिष नं. ११७२, ११८०)

चार रकआत को दो-दो करके अदा करना चाहिये, रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमने इरमाया: “रात ओर दिन की (नफिल) नमाज दो-दो रकअतें है.” (अबूदायूद, अबबाबुत्ततोअ, बाब सलातुण्णहार, हटिष नं. १२८५, धम्मम धब्ने बुअैमाह रहमतुल्लाहने हटिष नं. १२१० में ओर धम्मम धब्ने हिब्बान रहमतुल्लाहने धसे सहीह कहा है.)

धनको “रपातिब” कहा जाता है क्युं के नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम “हजर” यानी मुकीम हालत में धनका बहोत बयाल रजते थे, अलबत्ता सइर में इजर की सुन्नत ओर यित्र के अलावा (बाकी) छोड दिया करते थे. (सहीह बुजारी, किताबु तक्सीरिस्सलात, बाब मनलम यरत्ततोअ इी सइरी दुबुइस्सलात. हटिष नं. ११०१, ११०२)

आप सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम हमारे लिये बेहतरीन उस्पा है. जैसा के अल्लाहतआलाने इरमाया: “रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम की ज्ञात में तुम्हारे लिये उस्पाअे हसना है.” (सूरतुल अहज्जाब-३३, आयत-२१)

ओर नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमने इरमाया: “नमाज उसी तरह पढो जिस तरह मुजे पढते हुअे देजते हो.” (सहीह बुजारी, किताबुल अजान, बाबुल अजान लिल् मुसाइर, हटिष नं. ५३१)

अइजल ये है के ये रपातिब (सुन्नते) ओर यित्र घर ही में पडी जाये, लेकीन अगर कोय शब्स मस्जिद में पढले तो ली कोय हरज नही, क्युं के नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमने इरमाया: “इर्रो के अलावा आदमी का घर में नमाज पढना ही अइजल है.” (सहीह बुजारी, किताबुल अअ्तसाम, बिल् किताब व सुन्नह, बाब मा यइरह भिन कषरतिस्सलात, हटिष नं. ७२८०)

धन रकआत (नपाइल) पर दयाम करना जन्नत के दाभिले का सबब है, क्युं के सही मुस्लीममें हजरत उम्मे हनीबा रऊिअल्लाहु अन्हा से रिपायत है, के उन्होंने रसूलुल्लाह अल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम को इरमाते हुअे सुना.....

“जे मोभिन बंदा इर्रो के अलावा हर दिन अल्लाहतआला के लिये बारा रकअते नपाइल अदा करता है तो अल्लाहतआला उसके लिये जन्नत में घर बना देता है.” (सहीह मुस्लिम, किताबुल सलातिल मुसाइरीन, बाब इज्लिसुनर्निरातिबति

કબલલ્ ફરાઈઝ, હદિષ નં. ૭૨૮) ઇમામ તિર્મિઝી રહમતુલ્લાહને અપની રિવાયત મેં ઇસકી વઝાહત ભી ફરમાઈ છે, ચાની તિર્મિઝી મેં હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ અન્હા કી રિવાયત મેં ઇન બારા રકઅત કી તફ્સીલ બયાન કી ગઈ છે. (તિર્મિઝી, બાબુ મા જાઅ ફિમન સલ્લા ફી યૌમિન વ લૈલતિન ઇખ્નતે અશરત રકઅત મિનસ્સુન્ના, હદિષ નં. ૪૧૫)

અગર નમાઝે અસર સે પેહલે ચાર રકઅતે મગરિબ નમાઝ સે પેહલે દો રકઅતે ઓર ઇશા નમાઝ સે પેહલે દો રકઅતે અદા કરે તો બહોત બેહતર હોગા કયું કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “અલ્લાહતઆલા ઉસ શખ્સ પર રહમ ફરમાયે જો નમાઝે અસર સે પેહલે ચાર રકઅતે અદા કરે.” (જામેઅ તિર્મિઝી, અસ્સલાત, બાબ માજાઅ ફિલ અરવયે કબલલ અમ્ન, હદિષ નં. ૪૩૦)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને દો મર્તબા ફરમાયા “મગરિબ (નમાઝ) સે પેહલે દો રકઅતે અદા કરો.” તીસરી મર્તબા ફરમાયા “જિસકા દિલ યાહે” યે ઇસ લિયે ફરમાયા કે કહીં લોગ ઉસે સુન્નતે મુઅફ્કદા ન બના લે. (સહીહ બુખારી, બાબુસ્સલાત, કબલલ મગરિબ. હદિષ નં. ૧૧૮૩)

આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા: “હર અઝાન ઓર તફ્બીર કે દરમિયાન (નફિલ) નમાઝ છે, હર અઝાન ઓર તફ્બીર કે દરમિયાન નમાઝ છે, ફિર તીસરી મર્તબા ફરમાયા જો યાહે (પઢલે)” (સહીહ બુખારી, અલ અઝાન, બાબ બૈના કુલિલ અઝાનેન સલાતુન લિમન શાઅ, હદિષ નં. ૬૨૬)

યે સબ જો આગે ગુજરા અલ્લાહતઆલા કે ફકીરબંદે અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહમતુલ્લાહ ને લિખવાયા છે. અલ્લાહતઆલા ઉનકી પદાપોશી કરે, ઉનકો, ઉનકે વાલિદૈન ઓર તમામ મુસલમાનોં કો મઆફ ફરમાયે. (આમીન....)

વસલ્લલાહુ અલા નબીયના મુહમ્મદીન વઆલીહી વઅસ્હાબિહિ અજમઇન વઅત્બાઇહી બિઇહસાનીન ઇલા વખ્મીદ્દીન. “અલ્લાહ તઆલા હી તોફીક દેનેવાલા છે, ઓર અલ્લાહ કી રહમત ઓર સલામતી નાઝીલ હો હમારે નબી મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ પર ઓર આપ કી આલ વ અસ્હાબ ઓર તાકયામત આપકી સરયી પૈરવી કરનેવાલોં પર. આમીન.

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-કચ્છ દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તકો		
ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખક
૦૧	સિરતુન્નબી (સ.અ.વ.) કિવઝ	અબુ વસીમ અ.રહીમ મુહમ્મદી
૦૨	ગુનાહે કબીરા	ઇમામ શમ્સુદ્દીન ઝહબી (રહ.)
૦૩	દુઆએ	મો. શાહીદ જામઇ 'રાજકોટી'
૦૪	સ્ત્રીઓના પિશિષ્ટ મસાઇલ	શૈખ સાલેહ અલ ફઉઝાન
૦૫	મીલાદુન્નબી અને મોહબ્બતે રસુલ (સ.અ.વ.)	ડો. ફઝલૂર્રહમાન મદની
૦૬	સીરતે નબવી અને ગેરઇસ્લામી પિચારો	મો. અબુલઆસ વહીદી
૦૭	નમાઝ ની સઝાવટ	મો. મુહમ્મદ ઇસ્માઇલ સામરોદી
૦૮	યા અલ્લાહ મદદ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૦૯	અહમ દીની અસ્બાક	શૈખ અ.અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ
૧૦	રોઝાના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૧	ઝકાતના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૨	હજજ અને ઉમરાહના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૩	ફઝાઇલે કુર્આન મજીદ (સંક્ષિપ્ત)	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૪	જિન, જાદુ ઓર બિમારીઓકા ઇલાજ	સઈદ બિન અલી બિન વહ્દ અલ કહતાની
૧૫	મુસલમાન કા અકીદા	શૈખ મુહમ્મદ બિન જમીલ ઝૈનુ
૧૬	શૈતાન કા ઇન્ટરવ્યુ	મુહસીન હિજાઝ
૧૭	તફસીર સૂર: બકરહ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૧૮	કલમાએ તોહીદ કા મઅના...	મુહમ્મદ ઉમેર ટૉકી

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર

હોટલ નુરાની પાસે, ડાંડા બજાર, ભુજ - કચ્છ. મો. : ૮૪૦૧૭ ૮૬૧૭૨

www.iickutch.blogspot.in